

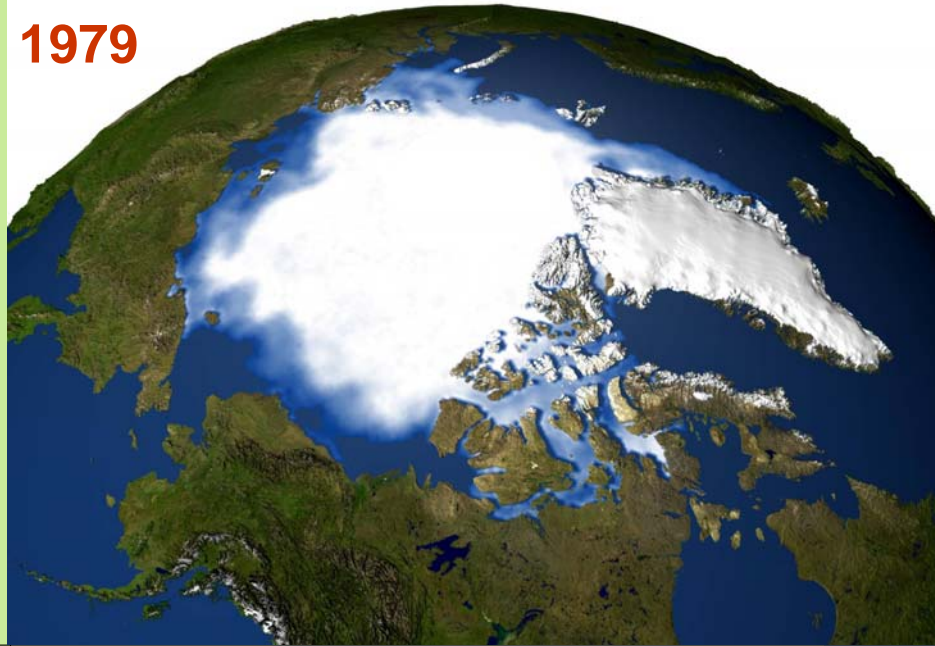
- Det er en klisjé, men det er likevel sant:
- Næringslivet har bidratt til å skape klimaproblemet, men næringslivet sitter også på svært mange av løsningene!
- Uten dere på laget, klarer vi ikke løse dette problemet.

Det er flott at NHO har opprettet Næringslivets klimapanel. Arbeidet til Næringslivets klimapanel blir veldig nyttig for miljømyndighetene, spesielt i forhold til det arbeidet Statens forurensningstilsyn (SFT) leder med å utrede nye klimatiltak.

SFT leder en faggruppe som skal utrede et grunnlag for regjeringens vurdering av klimapolitikken og behov for endrede virkemidler i 2010.

Foruten SFT, består gruppen av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Oljedirektoratet, Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå. Det er lagt opp til en åpen prosess med involvering av næringslivet.

1979

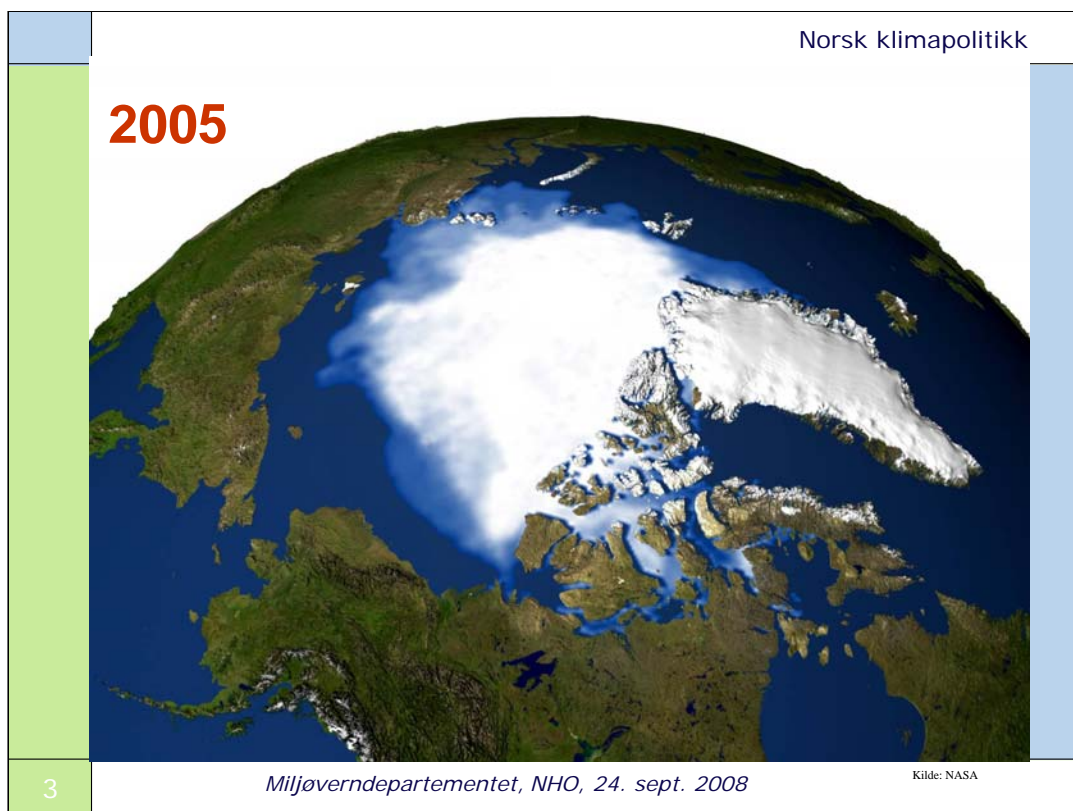

2

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Kilde: NASA

Dette satellittbildet viser isdekket i nordområdene i 1979

Dette satelittbildet viser isdekket i nordområdene i 2005. Det var da betraktelig mindre enn i 1979. I den siste tiden har det vært flere nyhetsoppslag om den urovekkende raske nedsmeltingen av is og snø i nordområdene, og vi blir stadig presentert for nye bilder.

Klimaendringene får allerede store konsekvenser for bl.a. drikkevannsforsyning og matvareproduksjon/landbruk, særlig i fattige land.

Klima er et sentralt tema på den internasjonale dagsorden (FN, EU).

Norge er en aktiv pådriver for en ambisiøs global avtale

- basert på målet om en temperaturøkning på maksimalt 2 grader sammenliknet med førindustrielt nivå.
- avgjørende å presse på for at USA tar en ledende rolle, ellers vil ikke store u-land som Kina og India påta seg forpliktelser

Skipsfart bør med i global klimaavtale

Kilde: Norges rederiforbund

4

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

- Norge er verdens femte største skipsfartsnasjon.
- For Norge er det viktig å inkludere internasjonal skipsfart i en fremtidig global klimaavtale. Er ikke dekket i Kyoto-avtalen
- Skipsfart omfatter om lag 2-3 prosent av globale utslipp, - ventet at andelen vil øke
- Den Internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO) bør ha et ansvar for hvordan utslippsmål kan oppnås ved reguleringer og praktiske tiltak

Avskoging viktig i global klimaavtale

Kilde: Regnskogfondet

5

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Avskoging - et sentralt tema for en i global klimaavtale.

20 prosent av de menneskeskapte utslippene av klimagasser kommer fra brenning og hogst av tropiske skoger.

De to landene som mister mest skog er regnskogslandene Brasil og Indonesia, det gjør dem til noen av verdens største klimaforurensere.

Bevarer man regnskogen tar man vare på landjordas rikeste skattkammer av dyre- og planteliv og man trygger skogfolks levevilkår. Samtidig reduseres utslipp av klimagasser.

Regjeringen har lovet opp til 3 mrd kroner årlig til å finansiere tiltak som kan stanse utslipp fra avskoging i utviklingsland (Brasil-besøk nylig)

Karbonfangst- og lagring

6

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Foto: Miljøverndepartementet

Karbonfangst og –lagring kan gi betydelige utslippsreduksjoner globalt. (Bildet er fra Sleipner)

Kommer tilbake til dette temaet senere.

Kunnskap om Arktis et viktig bidrag

Foto: Reidar Hindrum,
Direktoratet for naturforvaltning

7

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Arktis er spesielt sårbart og fungerer derfor som et laboratorium og utstillingsvindu for klimaendringer.

Gjennomsnittlig årstemperatur i arktiske områder har økt om lag dobbelt så mye som i resten av verden de siste tiårene. Breer på Svalbard smelter, og temperaturen i permafrosten øker.

Nivåene av miljøgifter er urovekkende høye i isbjørn, ismåke, polarmåke, havhest og andre arter. Miljøgiftene transporteres med luft- og havstrømmer fra sør og øst.

Som polarnasjon ønsker Norge å ta en ledende rolle med å overvåke og dokumentere klimaendringene i Arktis. Med det internasjonale polaråret 2007-2009 styrkes forskning og miljøovervåkning.

Norske klimaforskere blant de fremste i verden, har gitt viktige bidrag til FNs klimapanel (IPCC). Kunnskap bygget på lange tradisjoner, røtter tilbake til polarforskerne som Nansen og Amundsen

Nasjonale klimamål

- Overoppfylle Kyotoforpliktelsen
- Kutte 30% innen 2020
- Karbonnøytral innen 2030

8

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Foto: Marianne Gjørv

Norge skal i perioden 2008–2012 overoppfylle forpliktelsen i Kyotoprotokollen med 10 prosentpoeng.

Norge skal fram til 2020 kutte de globale utslippene av klimagasser med 30 prosent i forhold til Norges utslipp i 1990.

Norge skal være karbonnøytralt i 2030, **gitt en global og ambisiøs klimaavtale.**

Å bli karbonnøytral i 2030 betyr ikke at alle i Norge skal slutte å kjøre bil og fly og at all industri legges ned.

Det betyr at vi vil redusere nasjonale utslipp og kjøpe kvoter som tilsvarer det resterende utslippet av klimagasser.

På den måten bidrar vi både til konkrete utslippsreduksjoner og til å gjøre kvotesystemet mer effektivt.

Gjennom å øke etterspørselen og dermed prisen på kvoter.

Regjeringens klimamål skal nås ved betydelige reduksjoner i norske utslipp og ved at Norge betaler for utslippsreduksjoner i andre land.

Prinsipper fra klimaforliket

- Forurensere betaler
- Størst mulig utslippsreduksjon for innsatsen
- Rike land må ta en vesentlig høyere andel av utslippsreduksjonene
- Sektorvis tilnærming – sektorvise planer og mål

Foto: Marianne Gjerv

•Forurensere betaler: Et sentralt prinsipp fra klimaforliket. Ikke gjennomført fullt ut; jf. gratis tildeling av klimakvoter, industrisektorer utenfor virkemiddelbruk.

-Størst mulig reduksjon for innsatsen: Begrenset med ressurser, få størst mulig resultater over tid.

-Rike land må gå foran:

- Norges troverdighet som pådriver
- Utviklingslandenes vei ut av fattigdom forutsetter økt bruk av energi
- Frikoble økonomisk vekst fra utslippsvekst
- Utvikle teknologi

-Sektorvis tilnærming: Identifisere kostnadseffektive tiltak som ikke blir utløst med dagens virkemiddelbruk

Statens Pensjonsfond Utland

- Retningslinjer fastsatt 2004, inkl. miljøretningslinjer
- Forslag fra MD
 - eget investeringsfond for ren energi
 - øke investeringer i miljørelevant virksomhet
 - fondet bør bruke eiermakt til å påvirke bedrifter til å redusere miljøbelastninger

Foto: Marianne Gjørsv

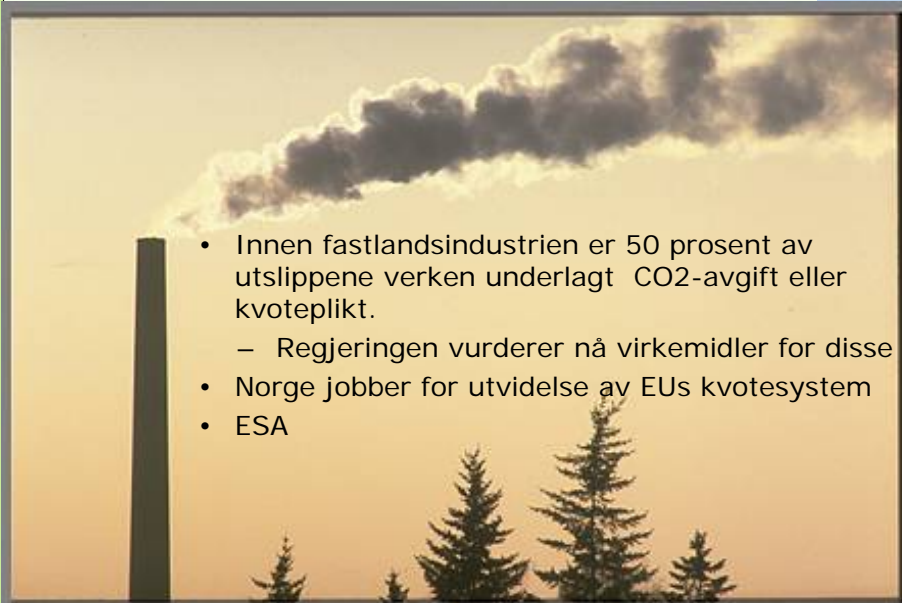
Prosess

Retningslinjer fastsatt 2004, inkl. miljøretningslinjer. Pågår evaluering av de etiske retningslinjene for Statens Pensjonsfond. MD nylig sendt høringsuttalelse. Stortingsmelding vår 2009.

Konkrete forslag fra MD

- Det etableres et eget investeringsfond for ren energi. Dette fondet kan det være fornuftig å se i sammenheng med bistand.
- SPU i sin formuesforvaltning åpner for å øke investeringene i miljørelevant virksomhet.
- Dette kan gjøres ved at man vektet mer miljøvennlige bedrifter tyngre, og/ eller at man går inn med større eierandeler i virksomheter med et stort potensiale for forbedringer.
- Fondet bruker sin eiermakt sammen med andre liknende fond innenfor pensjonsfond-samarbeidet i "P8" i UNEPs Financial Initiative m.m.
- Dette kan påvirke bedrifter til å redusere sine miljøbelastninger (lavere utslipp av klimagasser, miljøgifter og mindre tap av biologisk mangfold, m.v.).
- Det opprettes en egen enhet med oppgave å vektet investeringer på grunnlag av miljøprestasjoner.
 - Denne enheten kan også ivareta det mer generelle analysebehovet og delta i samarbeidet med andre pensjonsfond.

Industri

- Innen fastlandsindustrien er 50 prosent av utslippene verken underlagt CO₂-avgift eller kvoteplikt.
 - Regjeringen vurderer nå virkemidler for disse
- Norge jobber for utvidelse av EUs kvotesystem
- ESA

11

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Foto: SFT

•Miljøverndepartementet har hatt en avtale med Prosessindustriens landsforbund (PIL) som utløp i 2007.

•Innen fastlandsindustrien er 50 prosent av utslippene verken underlagt CO₂-avgift eller kvoteplikt.

•En interdepartemental gruppe vurderer nye virkemidler.

•Norge jobber for utvidelse av EUs kvotesystem

•ESA-saken

- Vi vil ikke gå til sak
- Ambisjonen er å ha et nytt opplegg klart innen utløpet av året.
- Regjeringen legger opp til å imøtekomme ESA ved å tildele gratisvoter til alle eksisterende, landbaserte virksomheter. Dette innebærer at flere virksomheter vil få tildelt gratisvoter.
- Regjeringen er opptatt av at endringene ikke skal føre til miljømessig svekkelse av systemet.
- Stramhet i systemet.

Olje og gass

- Fangst og lagring av CO₂
- Gasskraft
- Mongstad, Kårstø
- Elektrifisering
- Oljeboring i nord
- Forvaltningsplaner

Foto: SFT

12

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

-Fangst og lagring av CO₂

-Halvparten av CO₂-utslippene i Europa stammer fra energiproduksjon og industri. Dette er i hovedsak utslipp fra store punktkilder, som egner seg for fangst og lagring.

-Fangst og lagring av CO₂ kan bidra med 25 prosent av de totale utslippskuttene nødvendig fram mot 2050

-Gasskraftverk....

-Mongstad, Kårstø...

-Elektrifisering...

-Oljeboring i nord – Forvaltningsplaner for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen.....

Fra fossil til fornybar energi

Vindkraft

Nye energikrav til bygg

Fotos: Marianne Gjerv

13

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

- Fra fossile brensler til fornybare energikilder.
- Viktig med støtteordninger. Regjeringen har lagt opp til nesten en tredobling av støtten til fornybar energi, sammenliknet med støttenivået under forrige regjering.
- Vindkraft. Strategi for vindmøller til havs. **150 mill. kr** til demo.program for havmøller og andre energiteknologier under utvikling.
- Forskning på fornybar energi . 70 mill i RNB '08. Ytterligere økning på 300 millioner er lovt i Statsbudsjettet
 - Etablering av Forskningscentre for miljøvennlig energi, der forskningsinstitusjoner og næringsliv skal samarbeide om fornybar energi og CO2-håndtering (tildelingen skjer i januar 2009)
 - Eks. Norsk solenergi-industri – REC
- Nye energikrav til bygg
 - Med disse energikravene vil man på ett år spare 400-450 millioner kilowatt-timer. Dette tilsvarer det årlige energiforbruket for ca 20 000 boliger.
 - Passivhus-standard i 2020, dvs. hus med lavt energiforbruk.
- Forbud mot oljefyring fra 2009 i offentlige bygg og næringsbygg over 500 kvadratmeter.

Transport

- Investeringer i jernbane
- Belønningsordning til kollektivtrafikk
- Andregenerasjon biodrivstoff
- Bensin- og auto-dieselavgift
- Treårig prøveprosjekt (Transnova) fra 2009

Foto: Svein Magne Fredriksen

- Investeringer i jernbane økes med 250 mill i 2009 (+ 1 mrd kr til jernbane)
- Belønningsordning til kollektivtrafikk dobles i 2009, under forutsetning av at det inngås bindende avtaler om tiltak for å redusere biltrafikken
- Trafikkveksten driver utslippene i været - både i lufta og på veiene. Teknologiske forbedringer har bare bremset utslippsveksten. Veitrafikken står for nesten 20 prosent av klimagassutslippene i Norge.
- Miljøvennlige biler må fases inn i et større tempo enn i dag. Videre må utviklingen av bærekraftig annengenerasjons biodrivstoff gå raskere, for å unngå konflikt med matproduksjon og vern av biologisk mangfold. Eks. Follum – Norske Skog (Xynergo).
- Vi er i gang med en omlegging av bilavgiftene som favoriserer biler med minst CO₂-utslipp. Bensin- og auto-dieselavgift økes med 5 og 10 øre.
- Transnova; treårig prøveprosjekt for å bidra til å redusere klimautslippene i transportsektoren (fra 2009, 50 mill. kr per år),
- I følge NHOs brosjyre om bærekraftig luftfart, kan dagens utslipp fra luftfart reduseres med 20 prosent innen 2020. Så store kutt kan imidlertid bli vanskelig med dagens virkemidler. Derfor viktig at EU innlemmer luftfart i systemet for kvotehandel.

Miljøbevisste offentlige anskaffelser

- Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser
- Kommunenes rolle som offentlig innkjøper viktig.
- Flere kommuner bruker nå el-biler i kommunal tjenestekjøring.

Foto: Svein Magne Fredriksen

- Bruke vår egen markedsrett til å stimulere miljøvennlige alternativer
- Bærekraftig produksjon alene er ikke nok – det må også jobbes aktivt med bærekraftig forbruk.
- Offentlig sektor er en stor kunde, kjøper inn varer og tjenester for over 300 milliarder kroner årlig.
- Vi skal være en krevende kunde. Norge skal ligge i front når det gjelder miljøbevisste offentlig innkjøp.
- I fjor sommer la regjeringen fram en ambisiøs *Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser* som gjelder for perioden 2007 -2010

Kommunene og klima

- Krav til "klima- og energiplaner" i kommunene
- Framtidens byer
- Livskraftige kommuner

Energi- og klimaplanlegging
i kommunen
– en veiledning i prosessen

Veileder del 2 | Enova CF | 2008

16
Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008
Kilde: Enova

• Over 20% av Norges klimagassutslipp kommer fra aktiviteter der kommunene sitter med viktige virkemidler

• Ny plan- og bygningslov: krav til kommunene om "klima- og energiplaner". Enova har gitt ut veiledere og holdt kurs i kommunal energi- og klimaplanlegging.

• De 13 største byområdene deltar i MDs satsing "Framtidens byer".

- Et forpliktende samarbeid mellom byene og staten. Samarbeid MD, SD, OED og KRD.
- Lokalt næringsliv og befolkning involveres sammen med kommunene og staten.
- Temaer: areal/transport, stasjonær energi, forbruk og klimatilpasning
- MD avsatt 11,7 mill kroner for 2008

• Livskraftige kommuner - styrke kompetansen om klima og energi i kommunene.

Samarbeid MD og KS. Jobber i nettverk med temaer innen miljø og samfunnsutvikling i ca 200 kommuner. Flest nettverk om klima og energi.

Tilpasning til klimaendringene

Foto: Karin Gjerset

17

Miljøverndepartementet, NHO, 24. sept. 2008

Bilde: Klimaendringene gir mildere vintre, men Skiforeningen lager snø til skileik på en grønn Greverud golfbane, i samarbeid med Oppegård, Ås og Ski kommuner.

Selv om vi kutter alle utslipp i dag, vil det skje klimaendringer. Derfor er det viktig at vi arbeider med å tilpasse oss klimaendringene.

Forskningsmiljøet CIENS har laget en rapport om klimatilpasninger i Osloregionen, på oppdrag fra fylkeskommunene i Buskerud og Akershus samt Oslo kommune

Bredt offentlig utvalg for å se på norsk klimasårbarhet og tilpasningsbehov. Skal være ferdig i 2010

Lansering av nettportalen "Klimatilpasning Norge" i høst.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, sekretariat for en klimatilpasningsgruppe fra ulike departementer.

Vi har alt vi
trenger, kanskje
med unntak av
politisk vilje.

...men politisk
vilje er en
fornybar ressurs.

Al Gore,
Nobelprisvinner